

Bakonyi István

Rések az időn Versek ég és föld között

Az úgynevezett istenes versek sokfélék lehetnek. Ha csak a magyar költészetet nézzük, mondjuk Balassitól Adyn át Pilinszkyig vagy még utóbb, akkor láthatjuk, hogy az örökkévalóhoz, a teremtőhöz szóló művek éppúgy jelen vannak, mint az áttételesebben istenesnek, esetleg metafizikusnak mondható alkotások. S vannak, akik az ún. hitbuzgalmi irányhoz tartoznak, akiknek versei jól használhatók egyházi szertartásokon, ünnepélyeken. Az is megesik, hogy egy-egy életművön belül is föllelhetőek a különféle irányok, gondoljunk csak Mécs László, Sík Sándor vagy éppen Bódás János életművére.

Természetesen ma is akad sok költő, aki az „ég és föld közötti” tartományt kutatja. Érthető hát a vállalkozás: a *Rések az időn* című antológia kiadása, Csepregi János, lancu Laura és Szegedi Kovács György szerkesztésében. (Mindhárman jól ismert szerzők, akiket ugyancsak jellemez a transzcendencia bűvölete.) Harminckét költő szerepel a kötetben, Bakos Kiss Károlytól Zsolnai Györgyig, ha a névsor elejét és végét nézzük. Az is nyilvánvaló, hogy egy ilyen népes csapat a sokszínűséget mutatja elsősorban, s ha világlátásuk rokon is, azért a színvonalban és az egyéni vonásokban akad bőven eltérés. Néhány jellemző név még: Dobozi Eszter, Lackfi János, Nagy Gábor, L. Simon László, Szentmártoni János, Szikra János, Térey János, Vörös István, Zsille Gábor. A mai magyar líra világában járatos olvasó láthatja e hiányos névsorból is a sokszínűséget, s azt, hogy fontos szerzők szerepelnek ebben az antológiában.

Van, aki le sem írja Isten nevét, van, aki leírja, s abban közösek legfőképpen, hogy vallják: a teremtett világ minden egyes pontján ott a Teremtő keze nyoma.

Fában, virágban, fényben, a férfi és a nő kapcsolatában, a természet minden részletében. Ahogy a szerkesztők az előszóban írják: „...megjelenik maga a hétköznapi ember öntudatával, vágyaival, félelmeivel egyetemben. Az az ember, aki megpróbálja megtalálni helyét az őt körülvevő világban, értelmet, kapaszkodókat keres a rajta túlmutató, hatalmán kívül eső dolgok sűrűjében, miközben kapcsolatot teremt égi és földi világ között.”.

És közben az sem ritka, hogy a profán és a szakrális együtt van jelen egy-egy versben. Mint Csepregi Jánosnál is, aki arról vall, hogy az „Istenhez visszatér az Ige”, ám közben elemeiben rázza meg az elmúlás miatt átélt melankólia, és nem titkolja, hogy „vacogva várja” Isten érkezését. Persze nem menekülhet a halál keménysége elől, de az örökkévalóság tudata erősíti a nehéz élethelyzetekben. Nagyatádi Horváth Tamás másképpen, még elvontabban tárja föl a belső titkokat. Számára a természetfölötti lény „a homály fokait” mutatja meg. L. Simon László, akinek életében a tanulmány vagy éppen az aktív közéletiség legalább olyan fontos szerepet játszik, mint a költészet, nos, ő sem szabadul a metafizikus látástól. A sáskával és erdei mézzel élő Keresztelő János példájával éppúgy él, mint a számára középponti jelentőséggel bíró (s persze szimbolikus erővé növvő) szőlő és bor léte, s mindez ilyen szép és tömör megfogalmazásban nyer teret: „Bor van az Úr kezében.”. S milyen fölemelő a következő négyesoros: „És végül megszólalnak az égi haronák: / nem lesz új lény, s nem lesz új világ. / Elszórt fémdarabok között bolyong az Isten, / emlékezz ember: porból vagy és porrá leszel!” Egyszerre van itt jelen a rendkívül magasztos érzés, valamint az ember kicsinységére és

ugyanakkor csodálatos lényére utaló alkotói szándék. Meg hát ilyen intim vallomásokban szólal meg az a költő, aki alkotói léte egészében oly sok, más műfajban fejezte ki magát.

Megint másként mutatkozik meg Szegedi Kovács György, aki imádkozik és filozofál verseiben. A lét alapkérdéseit firtatja, nem kisebb példa, mint Pilinszky nyomán. Nem mellékesen: a tömörítés remek példáival, mint pl. *De profundis*ában: „Égbe meredő / csirke-lábú kopasz faágak / billegik el hajnali fohászukat, / de én nem merek / a csillagok szemébe nézni.”. Az ő személye arra is jó példa, hogy a hitét felekezetében is aktívan átélő ember képes arra, hogy a szűkebb korlátokat átlépve jusson föl a magasba, a hit „vigaszágán”.

Sokáig folytathatnánk még a sort, de engedjék meg, hogy még szót ejtsünk egy mostanában induló tehetségéről, Ughy Szabináról. A még diákkorú, s a kritika műfaját is gyakorló szerző a

kötet igazi meglepetése. Azt sugallja, hogy Isten léte mindent átítat, a leghétköznapibb dolgokat leginkább. Tőle van minden: a tárgyak, a természet, a szerelem. A milióteremtés szép példáit látjuk verseiben, költői beszéde rendkívül érzéletes és szemléletes. „Ők az ima, öntisztuló szavak, / hitünk teste gyapjútakaró, / alatta személyes névmások, / kisbetűs tulajdonnevek, / Isten nevei.”.

Harminckét költő, harminckét hittől-kételytől érintett ember vallomása a legfontosabb dolgokról. S akkor, amikor sokan keresik útjukat az elbizonytalanodott világban, az ilyesfajta könyvek eligazítást, támaszt, bizonyosságot adhatnak. Hiszen a kötetben közreadott művek valóban a lélektől-lélekig tartó birodalom vidékére viszik el az olvasót.

(Ráció Kiadó, Budapest, 2009.)

Laluk György: Áramló idő

